

33 *Els ensenyaments artístics*

Aportació del Consell Escolar de Catalunya a les
XVII Jornades de Consells Escolars de
les Comunitats Autònomes i de l'Estat

Illes Balears, abril de 2007

Edició: Consell Escolar de Catalunya

*Tiratge: 800 exemplars
Setembre de 2008*

Índex

Presentació	5
Els ensenyaments artístics.....	7
Conclusions i propostes d'actuació sobre la situació dels ensenyaments artístics en el sistema educatiu	35

Presentació

Les XVII Jornades de Consells Escolars de les Comunitats Autònomes i de l'Estat es van dedicar a la reflexió i l'intercanvi sobre els *Ensenyaments Artístics*, i es van celebrar a Mallorca, Menorca i Eivissa al maig de 2007.

La proposta del tema, presentada pel Consell Escolar de les Illes Balears, va comptar amb el suport unànim de diversos Consells i se'n va destacar la importància en la formació personal i cultural dels infants i els joves i, per contra, la presència i la valoració desiguals i poc consolidades dels ensenyaments en el conjunt del currículum.

Es van valorar especialment dos aspectes. Primerament, el ressò que podia tenir per a les administracions educatives el fet que col·lectivament els Consells Escolars hi dediquessin la feina d'un curs escolar i, en segon lloc, l'oportunitat d'incrementar l'intercanvi entre els Consells sobre un tema que no havia estat tractat de manera habitual i que es considerava que presentava iniciatives diferents en les Comunitats Autònomes.

A banda de la revisió de les qüestions generals considerades bàsiques, també van ser objecte de debat la regulació i l'organització dels diferents nivells de formació.

En aquest dossier informatiu us presentem els documents del Consell Escolar de Catalunya que es van preparar per a aquesta col·laboració en la trobada anual de Consells i el document de propostes elaborat a partir del treball conjunt.

Moltes gràcies a tots els membres del Consell que van participar activament en el treball previ i que van fer possible que el desenvolupament de la trobada fos profitós i d'enriquiment mutu.

Pere Darder i Vidal
President del Consell Escolar de Catalunya

Els ensenyaments artístics

Aportació del Consell Escolar de Catalunya a les XVII Jornades de Consells Escolars de les Comunitats Autònomes i de l'Estat. Illes Balears, abril de 2007

Aquest document va ser elaborat per una subcomissió específica creada per preparar l'aportació del Consell Escolar de Catalunya a les XVII Jornades de Consells Escolars de les Comunitats Autònomes i de l'Estat, que abordaven el tema dels ensenyaments artístics, fonamentalment des de la perspectiva d'ensenyaments no obligatoris.

La subcomissió va proposar els aspectes que considerava més significatius i rellevants amb referència als temes que plantejava cada un dels apartats del guió de treball acordat per a l'elaboració del document general de les Jornades.

1. Dimensions i objectius dels ensenyaments artístics: dimensions i objectius específics

L'educació estètica i artística ha de contribuir a l'adquisició de les competències expressives mitjançant la pràctica, l'actuació i la comunicació, com també formar la capacitat de gaudir, criticar i modificar el propi entorn. Per això, és fonamental que el seu aprenentatge es realitzi a través de la vivència artística de l'alumnat, de posar en dubte la qualitat de l'entorn i d'educar en el coneixement d'un mateix i dels altres. Des d'aquesta perspectiva, cal insistir en la importància d'educar perquè l'alumnat gaudeixi de les diferents manifestacions artístiques, per la qual cosa s'ha de considerar que el gaudi no és limita a una qüestió únicament estètica, sinó que també consisteix en la satisfacció de comprendre i de poder opinar sobre els espectacles o les obres artístiques. El gaudi i la seva educació són diferents en els ensenyaments de règim general i en els de règim especial, però la seva formació s'ha de garantir en tots dos, independentment de si l'alumnat s'està especialitzant o professionalitzant o no. En aquest sentit, cal considerar que l'educació bàsica és fonamental per a l'actitud i la formació enfront de la cultura, l'art i la creació cultural i artística per part d'infants, joves i adults i, en certa manera, col·labora a l'orientació i la descoberta dels interessos d'aquests.

La dimensió artística, social i científica o tècnica que els llenguatges de les arts tenen els fan rics en les formes de viure'ls i participar-hi, atès que combinen el que és individual i el que és col·lectiu, i representen aspectes espirituals, lúdics, emocionals i, alhora, concrets i físics. Per això, el seu aprenentatge ha de col·laborar a l'educació integral de les persones.

La riquesa de canals de comunicació que ofereixen i l'especificitat que marquen les característiques pròpies de cada llenguatge dibuixen un ampli ventall de formes comunicatives per mitjà de les quals podem captar-los i produir-los. En la riquesa de possibilitats rau el valor educatiu d'aquests llenguatges, ja que la potenciació d'actituds i valors és molt gran i posa en joc termes que poden semblar contradictoris però que s'han de produir simultàniament:

- La competència d'escoltar i observar es fa tan imprescindible com interioritzar i contenir.
- El respecte pels altres, l'empatia, la valoració d'allò que és extern són tan necessaris com la seguretat en allò que jo sóc i hi apporto.
- El sentit crític i la capacitat d'anàlisi es combinen amb el fet de deixar-se seduir i gaudir. En aquest sentit, és important destacar la promoció que efectuen de conviure amb la incertesa i la relativitat.
- El sentit competitiu i la pertinença a un grup són simultanis al respecte i a la valoració del grup diferent.

Sovint un sentit pràctic mal entès fa que deixem en segon terme el poder creatiu de l'ésser humà; oblidem que la creativitat ens porta una via de coneixement i satisfacció que ajuda a millorar la qualitat de les relacions humanes. Per això, és important no marginar una part innata de l'ésser humà, la part fantasiosa, imaginativa; en definitiva, la part creativa. En aquest sentit, volem ressaltar el valor del joc, ja que a través de la seva pràctica es transformen els elements de la realitat externa per expressar continguts que tenen a veure amb la realitat interna.

La dimensió estètica és intrínseca als llenguatges artístics. Ens parla de criteris, de gustos, de plaer, de preferències. Des d'aquesta dimensió s'analitza la sensibilitat de l'artista i la de l'espectador. S'ha d'entendre com la mediació que les arts estableixen entre allò que ens envolta i nosaltres mateixos, oferint-nos una possibilitat complementària de coneixement. La dimensió estètica és la que ens aporta la possibilitat d'establir diàlegs entre nosaltres i l'entorn a partir de les

sensibilitats de les diferents persones i, per tant, entre les mateixes persones. Ofereix l'oportunitat d'anar confegint el propi gust, el propi criteri i, de mica en mica, anar lligant forma i contingut.

Per totes aquestes raons, és fonamental que, en l'educació bàsica, el professorat "apropi" aquestes arts a l'alumnat i dinamitzi el seu sentit creatiu i artístic i, per això, és necessari que els centres específics d'ensenyaments artístics i els centres educatius de règim ordinari col·laborin conjuntament perquè, d'una banda, aquests es beneficiïn de les activitats culturals i curriculars d'aquells, de manera que ofereixin activitats per a l'alumnat d'infantil, primària i secundària; i, d'una altra, que el professorat de tots dos centres col·labori en el disseny i la concreció d'activitats artístiques, la qual cosa pot ser útil perquè el professorat de l'educació bàsica rebi assessorament i formació específica sobre determinats temes.

Les arts són una forma de coneixement (intersubjectiu, si es vol, però coneixement) que complementa la de caràcter científic i la de caràcter humanístic i que, com és obvi, inclou també l'educació en la cultura visual. En aquest sentit, cal insistir en el caràcter interdisciplinari dels ensenyaments artístics i en la connexió estreta i profunda que existeix entre aquests i la creació artística actual, caracteritzada, en bona part, per la presència de diverses arts en moltes activitats artístiques. Per aquesta raó, els plans d'estudi i el currículum dels diversos ensenyaments artístics han de preveure, sobretot, la interrelació de les diverses arts i la d'aquestes amb altres disciplines.

Les finalitats de l'aprenentatge de les arts han de ser, al mateix temps:

- eines al servei de la sensibilització artística de la persona i del seu gaudi, (competències que l'educació d'aquests arts ha tenir sempre, però que en l'educació bàsica han de jugar un rol cabdal i central);
- objecte d'especialització tècnica (sobretot, en els ensenyaments elementals i de grau mitjà de règim especial);
- i instrument de professionalització i d'inserció laboral (que fa referència, sobretot, als graus superiors dels ensenyaments artístiques de règim especial).

Per això, s'ha de procurar socialitzar i facilitar al màxim l'accés a l'aprenentatge de les arts i, precisament per això, atendre i donar respostes ajustades a un

alumnat molt divers i plural que requereix estils d'aprenentatge adaptats, flexibilitat i pluralitat en l'oferta d'estudis i en l'organització institucional.

Els aspectes relacionats amb la producció cultural, tecnològica, audiovisual i científica de les arts són elements cabdals en el creixement econòmic i social, sobretot en les grans zones urbanes perquè aquest sector està contribuint a la reconversió de sectors productius tradicionals. Ens referim al que s'anomenen "sectors quinaris", basats en activitats d'informació i en indústries culturals, sectors de sanitat, activitats artístiques, d'entreteniment i de recreació, etc.

És fonamental i prioritari que hi hagi una interrelació estreta entre els ensenyaments artístics específics no obligatoris i els obligatoris. Així, serà important assegurar la coincidència i la compatibilitat respecte a cursar tots dos tipus d'ensenyaments, establir les convalidacions corresponents, relacionar l'elaboració dels currículums.

Al mateix temps, els ensenyaments artístics han de constituir-se en element central en la formació de les persones al llarg de tota la vida. Des d'aquesta perspectiva, un dels temes més importants que els ensenyaments artístics han d'assegurar i aconseguir en els nivells obligatoris i no obligatoris és l'estreta relació entre com es desenvolupa la professió artística i què es realitza a l'interior de les aules, i més quan es constata una distància considerable entre la professió i les aules.

De la mateixa manera, és molt important que hi hagin dispositius de formació de les persones en institucions culturals i artístiques especialitzades com són la utilització de museus, la presència en audicions musicals, l'assistència a sessions d'arts escèniques, etc. La formació cultural artística de la ciutadania té molt a veure amb la política educativa, per això, és fonamental que hi hagi una relació i treball estret i cooperatiu entre les Conselleries d'Educació i de Cultura.

És imprescindible que les administracions educatives planifiquin i ordenin aquests ensenyaments, l'oferta, la distribució territorial i el nombre de centres que hi ha d'haver en cada comunitat autònoma. Des d'aquesta perspectiva, és fonamental i necessari valorar i avaluar la qualitat i el desenvolupament d'aquests ensenyaments, per la qual cosa s'hauria de considerar la possibilitat de realitzar avaluacions específiques incloent-hi informes tipus PISA.

2. Panorama dels ensenyaments artístics: marc legal, l'entorn europeu i l'espai europeu

La LOGSE va ser una llei decisiva per donar un gran impuls als ensenyaments artístics incorporant-los al sistema educatiu, introduint-los a l'ensenyament obligatori, conferint-los una certa dimensió social i incorporant-hi els estudis superiors. Avui es pot afirmar que, malgrat aquests avenços, encara hi ha alguns elements de marginació i de limitacions en aquests estudis que la LOE, tot i que hi introdueix una major sistematització i organització, no acaba de resoldre o, en tot cas, continua sense abordar correctament alguns elements cabdals que els ensenyaments artístics i la professió encara tenen plantejats.

Així, continua sense resoldre's el fet que el sistema obligatori i bàsic no disposi d'un professorat competent en educació plàstica i que l'art dramàtic i la dansa es mantinguin a expenses del voluntarisme d'educadors i educadores o ubicat únicament en les activitats extraescolars. Hi ha, doncs, una manca de formació inicial sòlida en aquests camps. Aquesta situació és més greu, malgrat l'avenç històric que s'ha fet, en l'educació secundària, perquè s'han reduït les hores lectives dedicades a aquests ensenyaments i a l'ESO hi ha poca continuïtat. De la mateixa manera, s'haurà d'insistir perquè els currículums siguin bàsicament pràctics, com correspon al seu desenvolupament professional i cultural, i no teòrics com són ara fonamentalment.

Cal saludar positivament que en els ensenyaments artístics específics hi hagi nivells elementals de música i dansa no professionalitzadors, i que no siguin un esglai d'una futura professionalització. Aquests ensenyaments elementals han de jugar un paper de dinamització de la cultura musical i del gaudi de la música i la dansa. De la mateixa manera, és molt discutible que els "ensenyaments artístics professionals" de música i dansa que estableix la LOE hagin de considerar-se realment professionalitzadors, atès que no condueixen a cap títol ni serveixen per incorporar-se a la vida laboral i professional. Ans al contrari, tal vegada s'hauria d'insistir més en el seu caràcter preparatori i de pont cap a l'ensenyament professionalitzador (els ensenyaments artístics superiors) en un currículum integrat amb els ensenyaments secundaris, propiciant i compaginant al màxim els ensenyaments secundaris reglats i els de música i dansa professionals.

Caldria revisar els estudis d'Arts Plàstiques i Disseny, tant pel seu paral·lelisme amb els cicles formatius de formació professional com per la dificultat existent que els dos cursos de cada grau siguin suficients, sobretot en el grau mitjà, per assolir els objectius assenyalats i adquirir nivells adients per exercir una professió.

Caldria evitar, per una part, que aquests estudis es converteixin en cursos de manualitat avançada i no de contribució creació i reforçament de les noves tendències artístiques i, per una altra part, que les disciplines manuals són de segon ordre. En aquest sentit, s'hauria de plantejar que aquests ensenyaments siguin estudis superiors de Disseny i d'Arts Plàstiques i cicles superiors d'Arts Plàstiques i Disseny.

La LOE, en el continu establert per la LOGSE, ha aconseguit avenços importants. Voldríem remarcar en aquest escrit el plantejament d'ensenyaments artístics superiors i que "els continguts i l'avaluació (d'aquests) es farà en el context de l'ordenació de l'educació superior en el marc europeu en el què participaran el Consell Superior d'Ensenyaments Artístics i el Consell de Coordinació Universitària". Tanmateix, els ensenyaments superiors han de tenir un nivell jurídic, amb normes específiques, semblant a les d'ensenyaments universitaris (on s'ha de tenir en compte que els títols són llicenciatures o graus o postgraus), cosa que no s'està plantejant en el desenvolupament estatal de l'espai europeu d'educació superior (Declaració de Bolonya). En aquesta línia, s'hauria de reconèixer l'autonomia dels centres d'ensenyaments artístics superiors del mateix nivell que la Constitució reconeix a les universitats.

Cal plantejar-se si per als ensenyaments artístics cal una llei específica que desenvolupi els aspectes que explicita la LOE, que els situï en l'espai europeu d'educació superior, on necessàriament ha de constar-hi tot el sistema de graus i postgraus amb els seus màsters i doctorats, i que distingeixi què és la formació elemental o inicial, la tècnica complementària i la superior.

3. El professorat en els ensenyaments artístics

És necessari revisar els nous plans d'estudis universitaris per aconseguir que la formació inicial dels mestres no es limiti a l'especialitat de música, sinó que abordi àmbits dels altres ensenyaments artístics. De la mateixa manera, la formació inicial del professorat d'educació secundària ha d'assegurar la seva qualitat professional i educativa, que no ha de centrar-se en el títol de capacitació pedagògica sinó en cursos de postgrau específics en universitats o en escoles superiors de l'ensenyament corresponent (d'Art Dramàtic, ESMUC, etc.). Aquest plantejament ha d'assegurar que el professorat assumeix el sentit educatiu de la seva tasca.

Amb l'objectiu d'avançar en l'enfocament de continuïtat entre la primària i la secundària, caldria comptar també en l'educació primària amb una persona

especialitzada en l'àrea de visual i plàstica, la qual cosa significa que en el període de formació inicial del professorat cal preveure aquesta especialitat.

Cal formar equips d'especialistes que assegurin la coherència dels projectes curriculars. Des d'aquesta perspectiva, s'ha d'assegurar que les activitats extraescolars relatives a aquestes arts comptin amb professionals amb la preparació pedagògica pertinent i que treballin cooperativament i coordinadament amb el professorat especialista, com també que econòmicament estiguin a l'abast de tot l'alumnat sense exclusió.

4. Didàctica dels ensenyaments artístics

Per educar la creativitat cal presentar propostes de treball obertes, que acotin les dificultats però que no determinin ni homogeneïtzin els resultats. En el treball musical i en el visual i plàstic, aquesta estratègia es pot aplicar amb molta facilitat i genera actituds de recerca i superació. Fa sentir que les coses poden millorar, que es poden trobar solucions noves a problemes vells o nous i que hi ha la possibilitat de canviar (socialment o individualment).

Els processos d'ensenyament i aprenentatge d'aquests àmbits enriqueixen la vida de la comunitat educativa i conviden a convida i compartir a través de la participació individual i col·lectiva de cada persona i del grup.

Cal remarcar la necessitat de realitzar d'una manera no esporàdica activitats que relacionin l'àmbit de l'expressió musical amb el de l'expressió corporal (dansa), el de l'expressió literària (teatre), el de l'expressió visual (cinema, documentals,..), etc., com també amb altres manifestacions culturals vinculades amb àrees com la història, la filosofia, les matemàtiques, etc.

Cal anar cap a un model global que incideixi tant en l'educació estètica, "aprendre a mirar" i valorar les imatges, els colors, les formes, els sons i l'expressió, com en l'aspecte emocional. En aquest sentit, per millorar els procediments emprats per aconseguir-ho, és convenient el desdoblament del grup-classe, com també poder disposar, en l'educació primària i secundària, d'aules específiques per a l'aprenentatge dels ensenyaments artístics.

És convenient que existeixi un equilibri entre els ensenyaments artístics i les altres àrees a fi d'aconseguir una educació integral, potenciant més els aspectes instrumentals i transversals perquè faciliten la interrelació. Cal aconseguir que

l'alumnat pugui conèixer i gaudir de totes les expressions artístiques, científiques i humanístiques interconnectades.

Les diverses dimensions de tots aquests llenguatges artístics s'interrelacionen i una sola no pot créixer si no creixen paral·lelament les altres. L'experimentació lúdica ens aportarà recursos, elements, imatges, colors, sons, sentiments i sensacions que contribuiran a l'expressió personal i a la millor comprensió i vivència de les manifestacions artístiques. Això permetrà construir noves imatges mentals. I, a mesura que creixi el llenguatge comunicatiu, trobarem nous jocs plàstics, musicals i corporals per experimentar que, paral·lelament, ajudaran a construir noves estructures, categories i imatges mentals.

Però també com més rica sigui la nostra capacitat constructiva, com més riques siguin les nostres imatges mentals, més fàcilment podrem expressar-nos plàsticament, musicalment o corporalment, trobarem amb més facilitat noves formes d'experimentació artística i descobrirem noves funcions estètiques.

Hem d'equilibrar les activitats de manera que hi hagi temps per desenvolupar aquestes quatre dimensions dels llenguatges d'una manera harmònica, i al mateix temps crear espais de reflexió que possibilitin que els descobriments fets en una dimensió reverteixin en el creixement de les altres, de manera que durant l'escolaritat els processos creatius dels infants esdevinguin cada cop més elaborats.

Tot aquest plantejament didàctic ha de permetre atendre millor la diversitat de necessitats de l'alumnat dels centres d'ensenyament de règim ordinari i de règim especial perquè, en molts casos, hi ha un bon grapat d'alumnes que mitjançant el desenvolupament de les seves possibilitats artístiques creixen com a persones i assoleixen més fàcilment el conjunt de les competències i objectius dels ensenyaments corresponents. És important que els diferents centres realitzin una pràctica educativa inclusiva que permeti que l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu (no parlem mai de minusvalies), en el marc del pla d'atenció a la diversitat del mateix centre, pugui cursar al màxim els ensenyaments, tant si és un centre d'educació bàsica com específic d'ensenyaments artístiques, conjuntament amb els companys i les companyes de la seva mateixa edat. Hom considera que, per les seves característiques i desenvolupament pràctic i professional, aquestes arts permeten modular i flexibilitzar millor el seu ensenyaments.

5. Els centres d'ensenyaments artístics

La LOE defineix cada un dels àmbits dels ensenyaments artístics i la finalitat de cada un, però seria important establir, per a cada tipus d'ensenyament (elemental, professional i superior) centres diferents i diferenciats. Cada categoria de centre demana una planificació i una territorialització diferents. No és bo concentrar en un mateix centre els diversos tipus d'ensenyaments, perquè cada nivell d'estudis comporta models de centres diferents per desenvolupar correctament els seus objectius i finalitats.

Tot i així, cal impulsar centres integrats de música i dansa, perquè els ensenyaments elementals i els ensenyaments professionals d'aquestes arts coincideixin amb l'educació primària, l'ESO, el batxillerat i la formació professional, la qual cosa permet la simultaneïtat i la màxima coordinació de tots dos tipus d'estudis (especialitzats i no especialitzats en ensenyaments artístics). Cal distingir entre ensenyaments integrats i centres integrats. En aquest darrer cas, els diferents tipus d'ensenyaments es realitzen en el mateix centre. Al contrari, en el primer cas, els ensenyaments es poden cursar en centres diferents, per la qual cosa caldrà assegurar una coordinació d'horaris entre els dos centres; una coordinació d'espais, que sols es pot donar quan els dos centres esmentats es troben a prop o amb bona comunicació de transport; una coordinació del currículum, que abordi els aspectes de convalidacions i exempcions; que els projectes educatius recullin aspectes comuns i complementaris relatius als diversos estudis que l'alumnat realitza; i una coordinació entre el professorat que intervé educativament en l'alumnat.

En les situacions dels centres integrats és fonamental que existeixi un equip docent mixt, en el sentit que els dos tipus de professorat (el que imparteix educació primària i secundària i en d'ensenyaments artístics) configuren una única plantilla. De la mateixa manera, el currículum d'aquests centres serà integrat, és a dir, que hi ha un plantejament pedagògic únic que s'aplica i que tot l'alumnat del centre comparteix.

Cal insistir en la importància que els centres d'educació infantil i primària i d'ESO disposin d'especialistes en els ensenyaments artístics i en la necessària interrelació entre els diferents tipus de centres. En aquest sentit, pot ser molt interessant i important que, en un mateix territori, existeixi una col·laboració curricular, didàctica i organitzativa entre centres especialitzats en ensenyaments artístics i els de "règim general" i d'educació de les persones adultes.

Barcelona, gener del 2007

Annex I: L'experiència del centre de estudis de primària, secundària i artístics Oriol Martorell, de Barcelona

El CEPSA Oriol Martorell és un centre d'ensenyaments integrats situat al districte de Nou Barris, de Barcelona. És l'únic centre a Catalunya que integra els ensenyaments de primària, dansa o música, i de secundària i música. Es va crear l'any 1997, a l'empara de la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu, que establia que les administracions educatives havien de facilitar a l'alumnat la possibilitat de cursar simultàniament els ensenyaments de música o dansa i els de règim general.

L'esperit innovador de la tasca educativa i pedagògica del centre fa que sigui una experiència pionera molt interessant.

Com a centre pluriterritorial, està obert a tots els nens i nenes de Catalunya i, per tant, la proximitat de domicili no es té en compte per accedir-hi. Per ser admès és imprescindible realitzar una prova d'aptitud per als ensenyaments artístics, quan es tracta dels cursos de cicle inicial, i de coneixements artístics per als cursos més avançats.

L'objectiu principal d'aquest centre és facilitar a l'alumnat la possibilitat de cursar simultàniament els ensenyaments de música o dansa i els de règim general.

Els nivells educatius que imparteix són: primària amb la integració de la música i la dansa i ESO amb la integració de la música.

La característica principal de l'escola és la integració dels espais, els horaris i el currículum amb la finalitat de facilitar la compatibilitat dels estudis de règim general amb els artístics.

Avantatges que comporta aquesta integració:

- els alumnes cursen els dos estudis en un sol centre;
- els horaris són més adequats a les necessitats de l'alumnat perquè acaben les classes lectives com a màxim a les sis de la tarda havent fet totes les matèries dels ensenyaments generals i els artístics;
- els estudiants de música tenen més temps per estudiar l'instrument fora de l'horari escolar.

Organització

1. Òrgans de govern i de coordinació:

- L'equip directiu i el consell escolar. Aquests òrgans de govern tenen una composició d'acord amb els estudis que s'imparteixen: hi ha representants de tots els ensenyaments que s'imparteixen al centre. A més de la directora i la secretària acadèmica, hi ha representació de primària i secundària, amb la figura dels caps d'estudis, i de música i dansa, amb la figura de les coordinadores.
- El claustre. És únic i està format pels docents de primària, secundària, música i dansa.

2. Organització general de centre:

- Horaris. Els horaris del centre estan planificats per donar cabuda a tots els ensenyaments, integrant totes les matèries curriculars, tant dels ensenyaments generals com dels ensenyaments artístics, mitjançant un sistema de franges horàries per cursos i matèries.
- Espais. El centre ha de repartir els espais tenint en compte les aules específiques de les especialitats artístiques, que tenen la infraestructura adequada per poder exercir els seus ensenyaments.

3. Organització pedagògica:

- El currículum integrat. Dels ensenyaments de règim general, es cursen totes les matèries, excepte l'educació musical que queda assumida pels ensenyaments artístics, i l'educació física, que es reconverteix en treball físic i educació postural. Els objectius i els continguts de l'àrea d'educació física s'adapten a les necessitats dels estudiants de música i de dansa, amb unes especificitats molt concretes, com el treball de la respiració, la col·locació, els estiraments, la flexibilitat, etc. A nivell global, es potencia la coherència entre tots els ensenyaments.

Per poder cursar el currículum dels ensenyaments artístics, s'utilitzen les hores de l'àrea de música, es reconverteix l'àrea d'educació física amb educació postural i s'ocupen totes les hores de lliure disposició del centre, la franja horària del migdia i de 5 a 6 de la tarda.

- El projecte educatiu de centre:

Prioritats:

- La presència de l'art com a principal vehicle d'expressió i comunicació.
- La potenciació del desenvolupament individual i col·lectiu dels alumnes en el camp de la sensibilitat artística.
- Un claustre homogeni dins la diversitat del professorat de primària, secundària, música i dansa.
- L'aprenentatge a través de la interrelació dels continguts de les diferents matèries curriculars.
- La globalització horària.
- Uns espais apropiats per a cada matèria impartida.

Pel que fa als continguts, al cicle inicial, les àrees artístiques s'imparteixen en un sol bloc que inclou:

- moviment creatiu
- llenguatge musical i cant coral
- rítmica Jacques Dalcroze
- tallers d'instruments i de dansa
- treball físic i educació postural (que adapta el currículum de l'assignatura d'educació física)

Al cicle mitjà i al superior l'alumnat fa la seva tria d'itinerari i les àrees artístiques es separen en dansa i música:

La dansa comprèn:

- dansa clàssica
- dansa creativa
- dansa tradicional-catalana
- rítmica Jacques Dalcroze
- llenguatge musical
- castanyoles
- treball físic i educació postural
- dansa espanyola (només al cicle superior)

La música comprèn:

- llenguatge musical
- cant coral
- instrument
- música de cambra
- grups instrumentals
- treball físic i educació postural

- L'organització pedagògica a partir de les reunions específiques:

Aquestes reunions són imprescindibles per coordinar el treball d'equip del professorat i fer un seguiment exhaustiu dels alumnes i conèixer-los millor per part de tots els docents que intervenen en el seu procés d'ensenyament aprenentatge. Algunes de les reunions establertes són: d'especialitats (música i dansa), d'equip de cicle (primària), d'equip docent (secundària), de departament (en les especialitats artístiques), de caps de departament, de tallers a segon curs de primària (per ajudar a la tria d'especialitat –música o dansa- i d'instrument en el cas dels alumnes que volen fer música), i de comissions per a tasques específiques que hi hagi en cada moment.

- La doble escolaritat:

Com s'ha dit, els alumnes cursen els ensenyaments generals i els artístics en el mateix centre. Encara que els ensenyaments de música i dansa en aquest centre són no reglats, segueixen els currículums de la modalitat reglada quant a l'estructura per cicles i als objectius, de manera que en acabar l'escolaritat poden realitzar les proves d'accés corresponents als estudis reglats. Les correspondències entre els ensenyaments generals i els artístics són:

Edats dels alumnes	Ensenyaments bàsics	Ensenyaments artístics al CEPSA Oriol Martorell
6 a 8 anys	cicle inicial de primària	Iniciació (comú). Música i dansa
8 a 10 anys	cicle mitjà de primària	1r. i 2n. de nivell elemental. Música i dansa
10 a 12 anys	cicle superior de primària	3r. i 4t. de nivell elemental. Música i dansa
12 a 14 anys	primer cicle d'ESO	primer cicle de nivell mitjà. Música
14 a 16 anys	segon cicle d'ESO	segon cicle de nivell mitjà. Música

Aquests alumnes, pel fet de cursar dues escolaritats, tenen una càrrega lectiva superior a la resta d'alumnes de primària i secundària. Per això, la implicació de les famílies que porten els seus fills a aquest centre és molt important, ja que han d'estar disposades a assumir les condicions que representa l'aprenentatge de la música o de la dansa, com ara canvi d'escola, desplaçaments més llargs si no viuen al barri, més càrrega horària lectiva, allargament de l'horari escolar fins a les sis de la tarda, amb l'aprenentatge dels ensenyaments obligatoris.

L'alumnat de l'especialitat de música pot seguir els seus estudis de secundària obligatòria simultàniament amb els artístics al mateix centre. Els alumnes de l'especialitat de dansa poden passar a cursar la secundària obligatòria al Conservatori Professional de Dansa de l'Institut del Teatre.

- La doble tutoria:

La tutoria es reforça per aprofundir el seguiment del procés d'aprenentatge i el coneixement dels alumnes. Cada alumne té dos tutors/es: el docent generalista i l'especialista, que en el cas de música recau en el professorat d'instrument i en el cas de dansa en el de dansa clàssica. Ambdós tutors/es seguiran l'alumne tant des de l'àmbit social (de relació i comportament), com el personal (seguiment de la seva situació) i d'aprenentatge (la seva evolució). Els tutors/es centralitzen les informacions i orienten els alumnes acadèmicament i professionalment.

Valoració

L'experiència del centre integrat es considera molt positiva per diverses raons:

- Pel fet de la integració d'ambdós ensenyaments (ordinari i artístic) en el mateix centre. Això afavoreix la compatibilitat expressada per les lleis orgàniques LOGSE i LOE. L'alumnat d'aquest centre té una càrrega lectiva superior a la resta, però amb l'avantatge de poder cursar els estudis de música o dansa al mateix centre i dins l'horari de 9 a 18 hores.
- Pel desenvolupament notable de les aptituds i competències musicals i de dansa de l'alumnat del centre.
- Pel desenvolupament integral de l'alumnat, com a persones i com a artistes, a través del reforç de la disciplina, els valors i les actituds propis dels ensenyaments artístics, que es fan extensius a la resta de matèries.
- Pel desenvolupament individual i col·lectiu dels alumnes en el camp de la sensibilitat artística. Es treballa per tenir l'art com a principal vehicle d'expressió i comunicació.

La Inspecció educativa està elaborant els instruments d'avaluació per portar a terme l'avaluació externa del centre, que es farà efectiva al llarg del curs 2006-2007.

Barcelona, gener del 2007

Annex II: Els ensenyaments artístics a Catalunya

El desenvolupament de la LOGSE a Catalunya va representar un avanç important tant en la introducció de les àrees artístiques en els ensenyaments de règim general, com en la implementació, la regulació i la compatibilització dels ensenyaments de règim general amb els de règim especial.

Així mateix, per a l'alumnat que vol aprofundir en els ensenyaments artístics per fruit-ne com a aficionat o per dedicar-s'hi professionalment, a partir de la LOGSE s'han desplegat els ensenyaments presencials de règim especial d'art dramàtic, d'arts plàstiques i disseny i de música i dansa. En aquest sentit, des de 1991, s'ha promulgat la normativa corresponent a l'ordenació curricular dels diversos ensenyaments artístics, a l'organització i l'avaluació d'aquests estudis i a la regulació específica de les escoles que els imparteixen (vegeu annex).

El marc de la Llei orgànica d'educació (LOE)

Actualment, s'està treballant en l'elaboració de la normativa de desplegament de la LOE i, per tant, fent les adaptacions dels decrets vigents, derivats de la LOGSE.

S'ha participat i s'han fet aportacions a les reunions que han tingut lloc al MEC per a l'elaboració dels esborranys dels projectes de decret de mínims, com també per a l'esborrany del projecte de reial decret de creació del Consell Superior dels Ensenyaments Artístics.

La creació de la Subdirecció General d'Ensenyaments Artístics (SGEA) a l'octubre de 2005, dividida en tres unitats (d'ensenyaments de música, d'ensenyaments d'arts plàstiques i disseny i d'ensenyaments de dansa i art dramàtic), respon a la voluntat de donar un paper rellevant als ensenyaments artístics.

La missió de la SGEA és definir les directrius dels ensenyaments artístics, com també fer-ne la planificació, el seguiment i les modificacions necessàries, d'acord amb la normativa vigent en la matèria i les directrius dels òrgans superiors del Departament d'Educació, per tal de garantir la seva correcta implantació als centres educatius de Catalunya.

Per abastar aquests objectius s'han definit les línies de treball que es consideren necessàries:

- afavorir una educació integral de l'alumnat que cursa l'etapa obligatòria;
- incorporar en l'educació dels infants i adolescents la sensibilització i la pràctica artístiques, necessàries per desenvolupar les capacitats pròpies, amb l'única finalitat del creixement personal;
- facilitar la formació especialitzada per a aquelles persones que s'hi volen dedicar professionalment

Per tal d'atendre aquestes línies de treball, ha calgut establir una col·laboració a diversos nivells amb altres organismes públics i entitats:

- les subdireccions del departament que gestionen aspectes relacionats amb centres, formació, disseny curricular dels ensenyaments bàsics, serveis educatius, noves tecnologies, formació professional...;
- els departaments de la Generalitat implicats en els àmbits dels ensenyaments artístics (Cultura, Treball, Turisme (artesanía)...);
- els organismes que representen les administracions públiques titulars dels centres en què s'imparteixen aquests ensenyaments (municipis, diputacions, consells comarcals) per tractar del finançament i la planificació;
- les entitats dels sectors professionals vinculats amb els àmbits artístics.

La coresponsabilitat amb els ajuntaments

El Pacte Nacional per a l'Educació desenvolupa la coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació, perquè, com a administració més propera als ciutadans, és l'espai on "millor poden concretar-se els compromisos de la societat amb l'educació".

Els acords de coresponsabilitat dels ajuntaments respecte als ensenyaments artístics queden recollits en el Pacte Nacional per a l'Educació de la manera següent: "El Departament d'Educació planifica aquests ensenyaments i estableix els pressupostos, la regulació i l'ordenació bàsica. Els ajuntaments tenen la titularitat de les escoles de música, són responsables de la seva construcció. El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren en la planificació, el sosteniment de les escoles de música, l'admissió d'alumnes i l'autorització d'obertura d'escoles de música privades. El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren també en la planificació de la resta d'ensenyaments artístics."

Dades il·lustratives

Dades del 2006 referides a alumnat i centres dels àmbits de música, dansa, art dramàtic i arts plàstiques i disseny.

ALUMNAT

MÚSICA	ESCOLES DE MÚSICA		CENTRES DE GRAU MITJÀ	CENTRES DE GRAU SUPERIOR	TOTAL
	NIVELL ELEMENTAL	NIVELL MITJÀ			
PÚBLIC	21.193	3.168	2.049	630	27.040
PRIVAT	8.764	1.630	149	194	10.737
TOTAL	29.957	4.795	2.198	824	37.777

DANSA	ESCOLES DE DANSA	CENTRES DE GRAU MITJÀ	CENTRES DE GRAU SUPERIOR	TOTAL
	NIVELL ELEMENTAL			
PÚBLIC	743	169	72	984
PRIVAT	7575	50	-	7.625
TOTAL	8318	219	72	8.609

ART DRAMÀTIC	CENTRES DE GRAU SUPERIOR	TOTAL
PÚBLIC	83	83
PRIVAT	--	--
TOTAL	83	83

ARTS PLÀSTIQUES I DISSENY	CICLES FORMATIUS		ESTUDIS SUPERIORS DISSENY	ESTUDIS SUPERIORS CONSERVACIÓ	TOTAL
	GRAU MITJÀ	GRAU SUPERIOR			
PÚBLIC	678	4.412	345	128	5.563
PRIVAT	39	540	28	-	607
TOTAL	717	4.952	373	128	6.170

CENTRES¹

MÚSICA²	ESCOLES DE MÚSICA	CENTRES DE GRAU MITJÀ	CENTRES DE GRAU SUPERIOR	TOTAL
PÚBLIC	111	13	1	125
PRIVAT	50	2	1	53
TOTAL	161	15	2	178

DANSA³	ESCOLES DE DANSA	CENTRES DE GRAU MITJÀ	CENTRES DE GRAU SUPERIOR	TOTAL
PÚBLIC	4	1	1	6
PRIVAT	50	2	-	52
TOTAL	54	3	1	58

ART DRAMÀTIC⁴	CENTRES DE GRAU SUPERIOR	TOTAL
PÚBLIC	1	1
PRIVAT	-	-
TOTAL	1	1

ARTS PLÀSTIQUES⁵	CICLES FORMATIUS		ESTUDIS SUPERIORS DISSENY	ESTUDIS SUPERIORS CONSERVACIÓ	TOTAL
	GRAU MITJÀ	GRAU SUPERIOR			
PÚBLIC	15	24	7	1	47
PRIVAT	2	4	1	-	7
TOTAL	17	28	8	1	54

¹ Font: Estadística del Departament d'Educació.

² Els 125 centres públics que imparteixen ensenyaments musicals depenen de diferents titularitats:

- 111 escoles de música: 107 municipals, 3 de la Diputació de Tarragona i 1 de la Generalitat.
- 13 conservatoris de grau mitjà de música: 9 municipals, 3 de la Diputació de Tarragona i 1 de la Diputació de Girona.
- 1 centre de grau superior de titularitat de la Generalitat.

³ Els 6 centres públics que imparteixen ensenyaments de dansa depenen de diferents titularitats:

- 4 escoles de dansa: 1 municipal i 3 de la Generalitat.
- 1 centre de grau mitjà de dansa de titularitat de la Diputació de Barcelona.
- 1 centre de grau superior de titularitat de la Diputació de Barcelona.

⁴ El centre públic que imparteix ensenyaments d'art dramàtic depèn de la Diputació de Barcelona.

⁵ Els 25 centres públics que imparteixen ensenyaments d'arts plàstiques i disseny depenen de diferents titularitats:

- 17 escoles d'art: 15 municipals i 2 de la Diputació de Tarragona.
- 7 escoles d'art i superiors de disseny de titularitat de la Generalitat.
- 1 escola superior de conservació i restauració de béns culturals de titularitat de la Generalitat.

Planificació dels ensenyaments artístics

Actualment es treballa per:

- Definir, planificar i establir el mapa escolar dels ensenyaments artístics mitjançant acords i convenis entre les diferents administracions locals i el Departament d'Educació. Existeix una comissió mixta que es reuneix periòdicament.
- Elaborar normativa específica per als centres d'ensenyaments artístics.
- Renovar els convenis de finançament i actualitzar el nombre d'alumnes susceptibles de ser finançats per al curs 2006-2007 a les escoles municipals de música i dansa.
- Elaborar els decrets dels ensenyaments professionals de música, dansa i arts plàstiques i disseny tenint com a marc de referència la LOE (anomenats de "grau mitjà" a la LOGSE). També els decrets dels estudis superiors de música, dansa, art dramàtic, disseny i conservació i restauració de béns culturals.
- Iniciar un pla de formació per al professorat de l'àmbit artístic, tant del que depèn del departament com el que depèn d'altres administracions.
- Potenciar la presència dels ensenyaments artístics dins els ensenyaments bàsics: currículums, projecte ART-TIC⁶, recursos pedagògics específics, etc.
- Participar en projectes de difusió de les arts dins dels ensenyaments bàsics, conjuntament amb d'altres entitats i associacions.
- Aconseguir que les biblioteques dels centres superiors artístics tinguin els mateixos sistemes de catalogació de llibres i sistemes de préstec que les biblioteques universitàries, especialment les dels centres superiors de disseny.

⁶ L'objectiu del projecte és optimitzar el potencial motivador de les àrees de Música i Educació visual i plàstica en el currículum de l'ESO. Les accions permetran assolir les competències que es treballen i es desenvolupen des dels ensenyaments artístics, transversals a tots els àmbits, com és ara les emocions, la creativitat, la imaginació, la presa de decisions, l'esperit crític, la comunicació, l'empatia, el treball en grup, i també la seva motivació mitjançant activitats més pràctiques i funcionals. Al mateix temps es vol potenciar el treball de l'alumnat mitjançant les tecnologies de la informació i la comunicació, realitzant activitats relacionades amb el seu entorn quotidià i que afavoreixen la motivació cap a l'aprenentatge. Actualment hi participen 50 centres de secundària en l'àrea de Música i 50 en l'àrea d'Educació visual i plàstica.

- Crear l'Institut Català Superior d'Ensenyaments Artístics.
- Implantar els estudis artístics d'acord amb el calendari establert de desenvolupament de la LOE:

ENSENYAMENTS ARTÍSTICS

CURS 2007-2008	CURS 2008-2009
<ul style="list-style-type: none"> • Nivell elemental de música i dansa • 1r, 2n, 3r i 4t d'ensenyaments professionals música i dansa • Grau mitjà d'arts plàstiques i disseny 	<ul style="list-style-type: none"> • 5è i 6è d'ensenyaments professionals de música i dansa • Grau superior d'arts plàstiques i disseny

- Implantar progressivament a partir del curs 2007-08 i en el termini de cinc anys els estudis artístics superiors en forma de grau i postgrau, d'acord amb el Tractat de Bolonya.

Equilibri territorial. Xarxa de centres que es vol configurar

- **Música**

Es potencia la creació d'escoles de música a municipis de més de 20.000 habitants i als caps de comarca que encara no en tenen. Es pretén establir les àrees geogràfiques d'influència, amb la finalitat de vetllar per l'equilibri territorial de l'oferta i la implantació d'aquests ensenyaments i possibilitar la formació d'una orquestra simfònica a cada àrea.

- **Dansa**

Es vol potenciar que algunes escoles públiques imparteixin el grau mitjà de dansa (professionalitzador), com també la presència de la dansa en el currículum de primària i secundària, els estudis de grau superior i la presència de la dansa en els estudis universitaris.

- **Arts plàstiques i disseny**

La intenció és definir la funció i el model d'escola d'art pública i consolidar l'oferta de la xarxa pública. En el cas de crear escoles d'arts plàstiques i disseny noves que imparteixin ensenyaments professionalitzadors, es planteja fer-ho en aquelles comarques amb una població de més de 150.000 habitants i que no en tenen cap.

Finançament i recursos

- **Escoles de música i dansa**

L'actual sistema de finançament d'aquests centres es va pactar entre el Departament d'Ensenyament, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis amb la signatura d'un conveni març al novembre del 1993. Posteriorment, l'any 1997 es va revisar i completar. Aquest acord estableix que la Generalitat es fa càrrec d'un terç de les despeses, corresponents als costos de personal i funcionament dels centres, per als alumnes d'edats compreses entre els 4 i els 16 anys que estiguin matriculats en els programes susceptibles de ser emparats pel finançament (iniciació, aprenentatge bàsic, aprofundiment, aprofundiment II i avançat).

El finançament, per tant, es basa en un sistema de terços entre el Departament d'Educació, la corporació local i les famílies. Se signa un conveni singular entre les administracions per un període de quatre anys. Cada any s'augmenta un 3% la quantitat establerta en el conveni. El nombre d'alumnes no s'actualitza durant els quatre anys de vigència del conveni.

L'any 2006 es va acordar actualitzar el tema de l'alumnat a efectes de finançament, la qual cosa va comportar un increment dels imports que reben els ajuntaments que han tingut un gran creixement de població en aquests darrers anys. Es preveu que al curs 2007-2008 es renovin aquests convenis.

- **Conservatoris de música**

L'actual sistema de finançament d'aquests centres es va pactar entre el Departament d'Ensenyament, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis amb la signatura d'un acord l'octubre del 1995. Aquest acord estableix que el departament aporta el 70% de les despeses corresponents al cost de personal i de funcionament d'aquests centres, les corporacions locals, el 20 % i les famílies, el 10% restant.

- **Conservatori de dansa**

L'oferta pública de l'únic centre d'aquestes característiques és el Conservatori Superior de Dansa de l'Institut del Teatre (que ofereix les especialitats de Pedagogia de la Dansa i Coreografia), de titularitat de la Diputació de Barcelona.

- **Centres d'arts plàstiques i disseny**

Alguns d'aquests centres són de titularitat del Departament d'Educació (Escola d'Art i Superior de Disseny i Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals).

Els centres municipals reben finançament en les termes acordats durant el mes de març del 2006 entre el Departament d'Educació i les entitats municipalistes.

Valoració i perspectives d'assoliment dels objectius

Amb la finalitat d'establir un espai de reflexió i anàlisi sobre els ensenyaments artístics des d'un doble vessant: establir objectius horitzontals dels diferents ensenyaments artístics i objectius transversals dels ensenyaments artístics en relació amb la seva contribució i funció a les diferents etapes educatives, s'han desenvolupat un seguit d'actuacions:

- S'ha definit, planificat i establert el mapa escolar dels ensenyaments artístics i s'ha arribat a acords i convenis de finançament entre les administracions locals i el Departament d'Educació mitjançant la comissió mixta. Els acords afecten les escoles municipals de música i dansa, com també la implantació, la consolidació i la difusió dels ensenyaments d'arts plàstiques i disseny per un període de tres anys en els centres públics de Catalunya. Resta pendent la revisió dels criteris de finançament de les escoles de música i dansa i la renovació del conveni per als anys 2007-2011.
- S'han desenvolupat diferents aspectes curriculars per implantar d'una manera adequada els ensenyaments superiors de disseny, que es van començar a implantar el curs 2003-2004.
- S'han coordinat amb altres unitats orgàniques del departament aspectes com:
 - la implantació dels cicles de grau mitjà i superior d'arts plàstiques i disseny, amb la Direcció General de Formació Professional;
 - la planificació, autorització i finançament dels centres, amb la Direcció General de Centres Educatius;
 - l'avaluació de la prevenció de riscos laborals a les escoles que depenen del departament, amb la Subdirecció General de Seguretat i Salut;
 - l'elaboració de la normativa necessària per poder definir el catàleg de les plantilles dels centres, amb la Direcció General de Recursos Humans.

- S'han potenciat diverses intervencions en l'àmbit dels ensenyaments artístics:
 - actualització de les dades dels centres per poder establir una relació àgil i continuada;
 - reunions periòdiques amb les direccions dels centres;
 - reunions amb associacions de docents, centres i professionals;
 - visites als centres;
 - coordinació i treball conjunt amb els centres i municipis que tenen plans educatius d'entorn;
 - treball de reforç dels ensenyaments artístics en l'ensenyament bàsic: encàrrecs de materials, col·laboració amb els centres dels plans educatius d'entorn, jornada de cant coral a la secundària, trobada de corals d'educació infantil i primària i de secundària
 - presència dels ensenyaments artístics en l'ensenyament bàsic: currículums, projecte ART-TIC, etc.
 - participació en projectes de difusió de les arts conjuntament amb altres entitats i associacions.

- S'han establert línies de col·laboració amb altres departaments de la Generalitat.

- En col·laboració amb el Departament d'Universitats, s'ha arribat a incloure els centres d'estudis superiors artístics en les convocatòries universitàries respecte als ajuts Erasmus i els programes de mobilitat que afecten a l'alumnat i al professorat, com també s'ha concretat l'ús i el servei de préstec entre les universitats i els centres superiors d'estudis artístics. Això ha permès fer un pas més en la normalització d'aquests ensenyaments dins de l'espai educatiu europeu superior.

- S'ha iniciat un pla de formació per al professorat de l'àmbit artístic, tant del que depèn del Departament d'Educació com el que depèn d'altres administracions. El pla comprèn formació específica mitjançant cursos i grups de treball i difusió d'experiències de bones pràctiques.

- S'ha elaborat normativa específica per als centres d'ensenyaments artístics per tal de que puguin organitzar i gestionar aquests ensenyaments d'una manera adequada.

En aquests moments, s'està acabant d'elaborar els diversos projectes de decret de desenvolupament de la LOE, concretament els referits als currículums dels ensenyaments professionals de música i dansa, els ensenyaments professionals

d'arts plàstiques i disseny i els estudis superiors de música, dansa, art dramàtic, disseny i conservació i restauració de béns culturals.

Resta pendent la creació de l'Institut Català Superior d'Ensenyaments Artístics, que podria prendre la forma jurídica d'un consorci.

Barcelona, gener del 2007

Annex III: Normativa de Catalunya sobre ensenyaments artístics

Música

Decret 179/1993, de 27 de juliol, pel qual es regulen les escoles de música i dansa (DOGC 4.8.1993)

Decret 322/1993, de 24 de novembre, pel qual s'estableix l'ordenació curricular del grau elemental d'ensenyaments musicals (DOGC 12.1.1994)

Decret 331/1994, de 29 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació curricular dels ensenyaments musicals de grau mitjà i es regula la prova d'accés (DOGC 28.12.1994)

Ordre de 16 d'abril de 1998, per la qual es desenvolupa l'organització i l'avaluació dels ensenyaments musicals de grau mitjà (DOGC 18.5.1998)

Decret 63/2001, de 20 de febrer, pel qual s'estableix l'ordenació curricular del grau superior dels ensenyaments de música i se'n regula la prova d'accés (DOGC 5.3.2001)

Decret 58/2005, de 5 d'abril, de modificació del Decret 63/2001, de 20 de febrer, pel qual s'estableix l'ordenació curricular del grau superior dels ensenyaments de música i se'n regula la prova d'accés (DOGC 8.4.2005)

Dansa

Decret 179/1993, de 27 de juliol, pel qual es regulen les escoles de música i dansa (DOGC 4.8.1993)

Decret 70/1995, de 7 de febrer, pel qual s'estableix l'ordenació curricular del grau elemental dels ensenyaments de dansa (DOGC 20.3.1995)

Decret 84/2000, de 8 de febrer, pel qual s'estableix l'ordenació curricular dels ensenyaments de dansa de grau mitjà i se'n regula la prova d'accés (DOGC 3.3.2000)

Decret 76/2002, de 5 de març, pel qual s'estableix l'ordenació curricular dels ensenyaments de dansa de grau superior i se'n regula la prova d'accés (DOGC 13.3.2002)

Arts plàstiques i disseny

Decret 304/1995, de 7 de novembre, pel qual s'estableix l'ordenació general dels cicles de formació específica d'arts plàstiques i disseny de Catalunya i se'n regulen els requisits d'accés (DOGC 29.11.1995)

Decret 282/1996, de 23 de juliol, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny de la família professional de disseny gràfic (DOGC 31.7.1996)

Decret 307/1996, de 2 de setembre, pel qual s'estableix el currículum de los cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny de la família professional de arts aplicades de l'escultura (DOGC 13.9.1996)

Decret 137/1997, de 13 de maig, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en gràfica publicitària, il·lustració i fotografia artística, de la família professional de disseny gràfic (DOGC 25.6.1997)

Decret 145/1997 de 13 de maig, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en buidat i emmotllat artístic, ebenisteria artística, daurat i policromia artístics, artesanía en cuir, talla artística en fusta, talla artística en pedra, forja artística i fosa artística i galvanoplàstia de la família professional d'arts aplicades de l'escultura (DOGC 25.6.1997)

Decret 285/1997, de 31 d'octubre, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny de modelisme i maquetisme, modelisme industrial i mobiliari, de la família professional de disseny industrial (DOGC 17.11.1997)

Decret 333/1997, de 23 de desembre, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en motlles i reproduccions ceràmiques, decoració ceràmica i terrisseria de la família professional de ceràmica artística (DOGC 2.1.1998)

Decret 334/1997, de 23 de desembre, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en serigrafia artística i en gravat calcogràfic de la família professional d'arts aplicades al llibre (DOGC 2.1.1998)

Decret 136/1998, de 9 de juny, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en moblament, arquitectura efímera, aparadorisme, elements de jardí i projectes i direcció d'obres de decoració, de la família professional de disseny d'interiors (DOGC 6.7.1998)

Decret 215/1998, de 30 de juliol, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny de ceràmica artística i modelisme i matriceria ceràmica de la família professional de la ceràmica artística (DOGC 7.8.1998)

Decret 213/1998, de 30 de juliol, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en gravat i tècniques d'estampació, enquadernació artística i edició d'art, de la família professional de les arts aplicades al llibre (DOGC 12.8.1998)

Decret 15/1999, de 26 de gener, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en joieria artística i orfebreria i argenteria artístiques de la família professional de la joieria d'art (DOGC 10.2.1999)

Decret 16/1999, de 26 de gener, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en estilisme d'indumentària i modelisme d'indumentària de la família professional de les arts aplicades a la indumentària (DOGC 11.2.1999)

Decret 17/1999, de 26 de gener, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà en arts plàstiques i disseny en procediments d'orfebreria i argenteria, emmotllat i fosa d'objectes d'orfebreria, joieria i bijuteria artístiques, en procediments de joieria artística, en gravat artístic sobre metall i en encastat, de la família professional de la joieria d'art (DOGC 12.2.1999)

Decret 268/1999, de 28 de setembre, pel qual s'estableix el currículum del cicle de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en floristeria de la família professional d'art floral (DOGC 14.10.1999)

Decret 269/1999, de 28 de setembre, pel qual s'estableix el currículum del cicle de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en esmaltat sobre metalls, de la família professional d'esmalts artístics (DOGC 14.10.1999)

Decret 270/1999, de 28 de setembre, pel qual s'estableix el currículum del cicle de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en revestiments murals, de la família professional de les arts aplicades al mur (DOGC 14.10.1999)

Decret 294/1999, de 9 de novembre, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en arts aplicades al mur i en mosaic, de la família professional de les arts aplicades al mur (DOGC 30.11.1999)

Decret 295/1999, de 9 de novembre, pel qual s'estableix el currículum del cicle de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en art floral de la família professional d'art floral (DOGC 30.11.1999)

Decret 296/1999, de 9 de novembre, pel qual s'estableix el currículum del cicle de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en esmalt artístic al foc sobre metalls de la família professional d'esmalts artístics (DOGC 30.11.1999)

Decret 210/2000, de 13 de juny, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en mestre d'aixa de la família professional de disseny industrial (DOGC 30.6.2000)

Decret 211/2000, de 13 de juny, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en arts del vidre i en vidrieres artístiques de la família professional del vidre artístic (DOGC 30.6.2000)

Decret 392/2000, de 5 de desembre, sobre reconeixement de matèries que s'imparteixen en escoles d'art com a matèries del batxillerat de la modalitat d'arts (DOGC 20.12.2000)

Decret 114/2001, de 2 de maig, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny en pintura sobre vidre, en procediments del vidre en fred i en procediments del vidre en calent, de la família professional de vidre artístic (DOGC 15.5.2001)

Decret 113/2001, de 2 de maig, pel qual s'estableix el currículum dels cicles de formació específica de grau superior d'arts plàstiques i disseny en art tèxtil, en estampacions i tintatges artístics, en

estilisme de teixits de calada i en colorit de col·leccions de la família professional dels tèxtils artístics (DOGC 16.5.2001)

Ordre ENS/59/2002, de 4 de març, per la qual es desenvolupa l'organització i l'avaluació dels cicles de formació específica d'arts plàstiques i disseny (DOGC 12.3.2002)

Decret 227/2002, de 27 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació curricular dels ensenyaments superiors de disseny i se'n regula la prova d'accés (DOGC 13.9.2002)

Conservació i restauració de béns culturals

Decret 252/1991, de 25 de novembre, de creació de l'Escola de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, a Barcelona (DOGC 13.12.1991)

Decret 224/1993, de 27 de juliol, pel qual s'aprova el currículum i es regulen els ensenyaments de conservació i restauració de béns culturals (DOGC 4.10.1993)

Decret 206/1997, de 30 de juliol, pel qual s'estableix el currículum del cicle formatiu de grau superior de restauració (DOGC 28.8.1997)

Art dramàtic

Decret 73/1994, de 7 de març, pel qual s'estableix l'ordenació curricular del grau superior dels ensenyaments d'art dramàtic (DOGC 15.4.1994 i correcció de errades DOGC 31.10.1994)

Centre integrat

Decret 111/1997, de 13 de maig, de creació d'un col·legi d'educació primària i artística a Barcelona (DOGC 20.5.1997)

Decret 23/1999, de 9 de febrer, pel qual es transforma temporalment en un centre experimental de règim especial el centre d'educació primària i artística Oriol Martorell, de Barcelona (DOGC 12.2.1999)

Conclusions i propostes d'actuació sobre la situació dels ensenyaments artístics en el sistema educatiu

Els Consells Escolars de les Comunitats Autònomes i de l'Estat, després del treball efectuat en el si de cada consell i en el decurs de les XVII Jornades celebrades a les Illes Balears a l'abril del 2007 sobre el tema *Els ensenyaments artístics*, han arribat a l'acord de subscriure aquestes conclusions i propostes.

Antecedents

Els presidents i les presidentes dels Consells Escolars de les Comunitats Autònomes i de l'Estat es reuneixen sovint i cada any programen una trobada amb un tema central de reflexió i debat, en la qual participen representants de tots els consells i que es realitza en una comunitat autònoma diferent.

Les XVII Jornades van ser organitzades pel Consell Escolar de les Illes Balears i van centrar el seu interès en el tema *Els ensenyaments artístics*, després de recollir les aportacions dels diversos consells, les quals serviren de base per l'elaboració de les conclusions finals. Les jornades es desenvoluparen els dies 18, 19, 20 i 21 d'abril de 2007 a Mallorca, Menorca i Eivissa.

En aquesta trobada es va aprovar un document titulat *Els ensenyaments artístics*, que exposa les dimensions i els objectius d'aquests ensenyaments, el marc legal i l'entorn europeu, el professorat, la didàctica, l'alumnat i els centres que imparteixen aquests ensenyaments. Així mateix, fruit de l'estudi d'aquest document base i del debat que es va dur a terme en el decurs de les jornades, es van redactar les conclusions i propostes d'actuació sobre la situació dels ensenyaments artístics en el sistema educatiu que reproduïm a continuació.

Els Consells Escolars de Comunitats Autònomes i de l'Estat, com a òrgans de consulta i participació democràtica de la comunitat educativa en l'ensenyament no universitari, desitgen fer arribar les seves propostes i suggeriments a la societat en general i a les administracions competents, perquè el desenvolupament normatiu dels ensenyaments artístics prengui en consideració els punts de vista i les reflexions recollides en aquest apartat de conclusions i doni una resposta encertada a les necessitats educatives que la societat planteja. A més, s'ha enriquit la reflexió conjunta gràcies a les aportacions contingudes en els altres apartats del document, generats a partir del guió de treball acordat pels presidents

i presidents dels consells, i que ofereixen, d'una banda, les dades sobre la situació dels ensenyaments artístics en les diverses comunitats autònomes i, d'una altra, les experiències o projectes que, per la seva qualitat, originalitat, especificitat i interès, han estat presentats en les XVII Jornades com a reflex d'aquests ensenyaments. Després del debat oportú al llarg de les jornades, es recullen a continuació les conclusions principals de l'estudi sobre la situació dels ensenyaments artístics i es ressalten alguns aspectes rellevants sobre els quals s'hauria de posar major atenció i dedicar-hi esforços prioritaris. En conseqüència, els Consells Escolars de Comunitats Autònomes i de l'Estat presenten les consideracions i propostes d'actuació següents.

A. Els ensenyaments artístics i la formació de l'alumnat

A.1. Contribució dels ensenyaments artístics a la formació de tot l'alumnat

Els consells escolars volen subratllar l'extraordinari valor dels ensenyaments artístics per a la formació i el benestar de les persones, pel conjunt de valors cognitius, afectius i d'estímul de les capacitats expressives, creatives i emocionals que aporten.

Així mateix, posen de manifest l'enorme contribució de l'educació artística als valors socials, com a instrument de socialització, de comunicació, d'inclusió, de participació i, en definitiva, de cohesió social, i perquè constitueix un llenguatge universal i intercultural que pot ser vehicle de relació i patrimoni de tots i cadascun dels membres de la societat. D'aquí s'infereix la necessitat d'oferir d'una manera destacada aquest tipus d'ensenyaments dintre de l'educació integral, com a factor de desenvolupament de la personalitat dels alumnes, i la conveniència de realitzar una adequada divulgació de la informació sobre els ensenyaments artístics de règim especial, com una opció igualment vàlida de formació personal i professional. A més, els ensenyaments artístics han de constituir un element central en la formació de les persones al llarg de la vida, per la qual cosa és important que existeixin possibilitats de formació de les persones adultes en institucions culturals i artístiques especialitzades. En aquest sentit, és fonamental que existeixi una relació i un estret treball cooperatiu entre les conselleries d'Educació i Cultura ja que la formació cultural i artística de la ciutadania té molt a veure amb la política educativa.

A.2 . Centres integrats i/o ensenyaments integrats

Atès que els ensenyaments elementals i els ensenyaments professionals de música i dansa coincideixen amb els trams d'edat en què els alumnes cursen educació primària, educació secundària obligatòria, batxillerat i formació professional, es fa imprescindible incrementar les mesures que facin possible conciliar ambdós tipus d'estudis, com són les convalidacions, les adaptacions curriculars i, sobretot, els centres integrats d'ensenyaments de música i dansa amb ensenyaments generals. Així mateix, cal assegurar que aquesta simultaneïtat pugui ser coneguda pels alumnes que ja cursen aquests ensenyaments. És necessari també que els centres d'ensenyaments artístics i els de règim ordinari col·laborin i es beneficiïn mútuament, tant de les activitats culturals com de les curriculars. En aquest sentit, la col·laboració entre el professorat d'ambdues tipologies de centre pot ser útil per compartir assessorament i formació específica sobre determinats temes.

A.3. Batxillerat d'arts

Per assegurar que aquesta modalitat de batxillerat estigui veritablement a l'abast de l'alumnat, és convenient subratllar la importància de l'orientació de cara a l'adequació dels interessos i les capacitats dels alumnes a l'hora de triar l'itinerari acadèmic que els convingui, com també establir mitjans d'informació extraordinaris sobre el batxillerat d'arts quant a l'oferta de vies, centres, convalidació d'assignatures, conciliació amb els ensenyaments de règim especial, etc.

B. Regulació dels ensenyaments artístics

En aquesta etapa de canvi normatiu, des de l'extensa regulació establerta en la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE) fins a l'aprovació de la nova Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE) i els recents reials decrets que la desenvolupen, els consells escolars volen deixar constància de les seves consideracions sobre aquest tema.

B.1. Ensenyaments elementals de música i dansa

Tenint en compte que cada comunitat autònoma viu una realitat distinta quant a les possibilitats de desenvolupament, organització i infraestructures dels ensenyaments elementals, correspon a les administracions educatives de cada comunitat la regulació de l'ensenyament elemental en els conservatoris. Al mateix

temps, és necessària la consolidació i l'ampliació de l'oferta pública d'ensenyaments musicals i de dansa elementals, amb la desitjable coordinació de totes les administracions educatives de manera que es garanteixi la qualitat educativa a través de la regulació dels diferents aspectes curriculars.

B.2. Ensenyaments professionals de música i dansa

Quant als ensenyaments professionals de música i dansa, els consells escolars opinen que hauria d'establir-se una correlació clara amb el catàleg de qualificacions professionals, per a situar-los en les famílies professionals pertinents i dotar-los dels nivells de qualificació específics d'aquests ensenyaments. També seria necessari revisar la coordinació entre els cicles professional i superior de música i dansa.

De la mateixa manera, els consells escolars recomanen a les administracions estatal i autonòmiques que promoguin la coordinació necessària a fi que es faciliti la mobilitat de l'alumnat.

B.3. Cicles formatius

Sembla convenient comptar amb la família professional d'arts i artesanies, que permeti la inclusió d'altres professions relacionades amb l'àmbit artístic en general i en la qual es puguin oferir cicles formatius que responguin a perfils professionals demandats per les necessitats del món artístic, com el de luthier, arranjador, afinador, tramoista, etc.; professionals que necessiten un reconeixement mitjançant una qualificació oficial. Les tècniques de les arts de l'espectacle en viu (tècnics de maquinària, d'escenari, de regidoria, de luminotècnia, d'utilitatge, etc.), podrien regular-se d'una manera anàloga al que s'ha establert per als cicles formatius d'arts plàstiques i disseny, i es donaria així reconeixement acadèmic a professions d'una gran demanda en el teatre.

També es veu oportú:

- equiparar la durada de les pràctiques dels cicles formatius d'arts plàstiques i disseny amb la que es preveu per als cicles formatius de formació professional;
- potenciar les relacions amb les empreses interessades en la contractació de professionals que acreditin les qualificacions respectives, que s'adquireixen en les escoles d'arts plàstiques;

- aplicar un nou currículum, ja que alguns ensenyaments es basen en processos que han desaparegut de l'àmbit professional, especialment tots aquells en els quals és aplicable la digitalització;
- i preveure la possibilitat de convalidar els mòduls cursats en cicles formatius d'arts plàstiques de la mateixa manera que es convaliden altres mòduls de formació professional.

B.4. Els ensenyaments artístics superiors

Els consells escolars, conscients de la dificultat que representa impartir els ensenyaments superiors en un marc organitzatiu anàleg al dels centres d'ensenyament de règim general de l'educació secundària que no els és propi, i coneixedors, d'altra banda, dels reptes de convergència en l'espai europeu d'educació superior, manifesten que és necessari:

- dotar els centres que imparteixin estudis superiors dels mecanismes propis de tal condició, és a dir, la personalitat jurídica i l'autonomia administrativa i acadèmica adequades;
- adequar els diferents ensenyaments artístics superiors a l'espai d'ensenyament superior europeu;
- facilitar als estudiants i titulats d'aquests ensenyaments l'accés als estudis universitaris en condicions anàlogues a la resta d'estudiants i titulats universitaris.

Així mateix, sembla convenient crear dintre de cada comunitat autònoma un organisme que s'encarregui de la coordinació dels ensenyaments artístics superiors i que, a la vegada, estableixi la coordinació oportuna amb el recentment creat Consell Superior d'Ensenyaments Artístics.

B.5. Reglaments específics de centres que imparteixen ensenyaments artístics

Es fa necessari i urgent que les administracions educatives que encara no hagin legislat sobre aquest tema en l'àmbit de les seves competències, elaborin la normativa necessària per desenvolupar els reglaments orgànics de centres que imparteixen ensenyaments artístics, d'acord amb allò que preveuen les lleis d'educació sobre els òrgans de govern, de participació i de coordinació didàctica, posant l'atenció necessària en l'autonomia de gestió i pedagògica d'aquests centres.

C. La situació del professorat que imparteix ensenyaments artístics

C.1. La formació del professorat

Els consells escolars creuen necessari establir una formació inicial del professorat en la qual es garanteixin els coneixements adequats i les didàctiques específiques, com també la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació i la formació en llengües estrangeres de tot el professorat, independentment de la seva especialitat.

Per assegurar aquesta formació, les administracions educatives haurien de:

- redoblar els seus esforços i donar més suport i facilitats per a la formació inicial i permanent del professorat de música, dansa, art dramàtic, arts plàstiques i disseny, i conservació i restauració de béns culturals;
- potenciar línies específiques dintre de la formació permanent;
- fomentar la subscripció de convenis amb aquelles institucions la formació de les quals és demanada per aquests professors i donar més facilitats per a acreditar la formació que se n'obté.

C.2. Compatibilitat docència-pràctica artística

Atès que la qualificació d'aquest professorat està associada no només al coneixement i el domini de destreses tècniques o mecàniques i a la seva capacitat per transmetre-les, sinó també a la interpretació o la producció d'obres, seria convenient que el professorat pogués compatibilitzar la seva funció docent amb l'exercici d'altres activitats professionals. Per això, seria necessari que l'administració competent regulés d'una manera realista i eficaç aquestes compatibilitats, garantint sempre la qualitat en la prestació del servei educatiu.

D. Ensenyaments artístics, entitats locals i entitats culturals i educatives sense ànim de lucre

Tot i reconèixer que les entitats locals i les entitats culturals i educatives sense ànim de lucre, com les societats musicals, per exemple, han tingut un protagonisme excepcional en la creació i el desenvolupament, sobretot, d'escoles de música i dansa en tot l'Estat i, en menor mesura, de centres que imparteixen ensenyaments d'arts plàstiques i escoles de teatre, seria desitjable que es continués i, si escau, s'incrementés el suport i la coordinació entre les diferents administracions públiques.

E. En resum

Els Consells Escolars de Comunitats Autònomes i de l'Estat volen traslladar a la comunitat educativa i a la societat la importància dels ensenyaments artístics per a la formació integral de les persones. Per això, formulen a les administracions educatives aquest conjunt de conclusions i propostes perquè:

- continuïn aprofundint, dintre del seu àmbit competencial, en una ordenació global dels ensenyaments artístics que abasti els nous requeriments de l'evolució de la nostra societat;
- planifiquin i ordenin d'una manera coherent l'oferta d'ensenyaments artístics en el marc de la distribució de competències autonòmiques per aconseguir una millor coordinació i adequació de la inversió educativa i una distribució territorial de centres equilibrada;
- valorin i avaluin la qualitat i el desenvolupament d'aquests ensenyaments, considerant la possibilitat de realitzar avaluacions específiques, objectives i comparables tant a nivell estatal com internacional;
- desenvolupin, en definitiva, una política educativa clara i de futur per a aquests ensenyaments que, a més de la seva aportació específica, resulten enormement beneficiosos per al ple desenvolupament i benestar de les persones i constitueixen un llenguatge universal que pot ser vehicle de relació, de participació i de cohesió social.

Palma, 21 d'abril de 2007